

УДК 336.4

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/2-81-16>

Мельник М. І.
Міченко Т. В.

Сумський національний аграрний університет

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Нині в умовах жорсткої ринкової конкуренції головним фактором сталого розвитку компанії є оптимальне та стабільне фінансове забезпечення, згідно з яким підприємство перебуває в певній врівноваженій системі розвитку, в якій ті чи інші підприємства, чи то сільськогосподарські, чи то комунальні підприємства, ефективно розпоряджаються власними та залученими фінансовими ресурсами. Темати для подальших досліджень можуть бути питання фінансового забезпечення сталого розвитку компанії та її складових частин, а також виявлення факторів, що впливають на стан та розвиток компанії, зокрема структури системи економіко-фінансових показників компанії. У статті розглянуто стан та проблеми фінансового забезпечення житлово-комунальних підприємств. Також звернено увагу на взаємозалежність між сталим розвитком та фінансовим забезпеченням комунальних підприємств. Детально проаналізовано теоретичні аспекти фінансування комунальних підприємств.

Ключові слова: власний капітал, фінансове забезпечення, підприємство, комунальне підприємство, фінансовий стан, позикові фінансові ресурси.

Постановка проблеми. Екологічні умови, в яких працюють сучасні компанії, нестабільні як через внутрішньогосподарські умови, так і через кризові явища в економічній сфері. Ці умови, а також нестабільність у підсистемах самих комунальних компаній ведуть до втрати прибутку, збільшення темпів росту збитковості, що призводить до незабезпечення розширеного та й простого відтворення, отже, до зниження опору умовам виробничо-операційної діяльності. Отже, можна стверджувати, що питання фінансового забезпечення стійкості діяльності компаній залишається одним із найскладніших та найвагоміших. Нинішня фаза фінансування комунальних підприємств породила низку проблем на макро- та мікрорівнях, що відображаються на їх діяльності у загальному розумінні, а також щодо їх фінансових аспектів. Це створює низку завдань для цих підприємств, які потрібно вирішувати негайно. Підвищення ефективності діяльності господарюючого суб'єкта означає створення та вдосконалення його фінансової безпеки, робота над якою забезпечить довгостроковий стійкий розвиток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання практики фінансового забезпечення розвитку суб'єктів господарювання та його теоретичне обґрунтування є одними з найбільш суперечливих в економічній науці сьогодення та представлені науковими працями В. Андрущенка, О. Кириленко, І. Ткачук, К. Павлюка, Ю. Вавилова, Л. Гончаренко, В. Дем'янишина, Г. Базарової, В. Федосова та інших учених. Однак, незважаючи на значні наукові дослідження, теоретичні основи фінансового забезпечення підприємств недостатньо вивчені.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значні обсяги наукових досліджень у сфері фінансового забезпечення компаній, сьогодні мало уваги приділяється фінансуванню саме комунальних підприємств, тому це дослідження є актуальним.

Мета статті. Головною метою роботи є оцінювання ситуації та проблем фінансового забезпечення комунальних підприємств, формулювання пропозицій щодо вдосконалення фінансування КП в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Економічна безпека, що є одним із основних каналів руху грошових коштів у виробничій сфері, характеризує здатність фінансової системи створювати ресурси в процесі відтворення під час руху коштів, що забез-

печують розвиток економіки [7, с. 138]. Фінансове забезпечення є частиною фінансового механізму на одному рівні з управлінням фінансами, фінансовим плануванням, фінансовим регулюванням та прогнозуванням тощо. У наукових дослідженнях економічного спрямування поняття фінансового забезпечення, його структура та призначення трактується по-різному [3, с. 939]. Фінансування діяльності компанії забезпечується самофінансуванням, позиками та зовнішнім фінансуванням. Дослідники поділяють фінансове забезпечення на три частини та виділяють традиційні способи фінансування бізнесу для підприємств, використовуючи власні ресурси [9, с. 127]. Проведемо аналіз фінансового стану КП «Ромнікомунтепло» РМР.

У 2017 році 15,29% пасивів було інвестовано в основні фонди компанії з огляду на частку основних засобів. У 2018 році сума інвестування зросла на 3,38% порівняно з попереднім роком. Це говорить про зростання виробничих потужностей суб'єкта господарювання. Тенденція залишається незмінною у 2019 році, а частка основних фондів підприємства продовжує збільшуватись. У 2017 році коефіцієнт обороту активів досліджуваного підприємства становив 2,07. Отримані результати розрахунків означають підвищення ефективності використання активів досліджуваного підприємства. У 2019 році порівняно з 2018 роком ситуація на підприємстві дещо зміниться, а досліджуване комунальне підприємство знизить ефективність своїх активів на 0,16 грн. Якщо говорити про окупність активів, то можемо сказати, що у 2017 році кожна гривня, вкладена в основні фонди підприємства, принесла йому 11,82 грн. доходу. У 2018 році виробництво та реалізація капітальних активів зросли на 2,24. У 2018 році ефективність використання основних фондів знизилась.

Рентабельність активів досліджуваного підприємства становила 1,33% у 2017 році. Компанія отримала чистий прибуток у розмірі 1,33 копійки за кожен вкладену гривню. У 2018 році досліджуване підприємство отримало чистий прибуток 0,87 копійки за кожен інвестицію в гривню активів. Рентабельність активів досліджуваного підприємства у 2019 році становила 0,91%. У 2017 році коефіцієнт власного капіталу становив 0,06, що нижче нормативного значення. Слід вжити заходів для посилення ролі капіталу у фінансуванні активів [5].

Таблиця 1

Аналіз фінансового стану КП «Ромникумтепло» РМР

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Абсолютне відхилення, +, -	
				2018/ 2017 роки	2019/2018 роки
Частка основних засобів в активах	0,15	0,19	0,21	0,03	0,02
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,57	0,55	0,55	-0,02	0
Оборотність активів (обороті), ресурсовіддача, коефіцієнт трансформації	2,07	2,38	2,22	0,31	-0,16
Фондовіддача	11,82	14,06	11,22	2,24	-2,84
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (обороті)	5,44	3,9	3,81	-1,54	-0,09
Рентабельність активів за чистим прибутком, %	1,33	0,87	0,91	-0	0
Період окупності власного капіталу	5,2	8,73	10,02	3,53	1,29
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,06	0,1	0,09	0,04	-0,01
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,06	0,1	0,09	0,04	-0,01
Коефіцієнт ліквідності поточної (покриття)	0,89	0,87	0,85	-0,01	-0,02
Коефіцієнт ліквідності абсолютної	0,05	0,08	0,08	0,03	0,01
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	0,77	0,74	0,81	-0,02	0,07

Джерело: розраховано авторами за фінансовою звітністю КП «Ромникумтепло» РМР

Розглянемо динаміку капіталу підприємства у таблиці 2.

За результатами розрахунків були отримані такі дані. У 2017 році ОЗ досліджуваного підприємства становили 1 565 тис. грн. У 2018 році ця сума зросла на 56,74% порівняно з попереднім 2017 роком. Це досить позитивна тенденція, яка свідчить про зростання фінансової стабільності досліджуваного підприємства, оскільки доступний для неї капітал збільшується незалежно від умов фінансових ринків. Однак ситуація у другій половині досліджуваного підприємства змінилась, а рівень основних джерел фінансування знизився на 12,03%. Це говорить про те, що компанія більш чутлива до коливань на ринку капіталу, що є негативним для підприємства. На кінець 2019 року вартість основних фондів досліджуваного підприємства становила 2 159 тис. грн. Кількість мобільних зобов'язань досліджуваного підприємства постійно зменшується, що позитивно впливає на поточну ліквідність. В таблиці 3 розглянемо динаміку показників власного капіталу комунального підприємства за 2017–2019 роки.

Решта чистого прибутку компанії для власного фінансування може бути розподілена у статутні або резервні фонди. Резерв прибутку належить засновникам досліджуваного підприємства, отже, збіль-

шує власний капітал КП і, як наслідок, зменшує суму збитків. Якщо значення показника перевищує 1, це означає, що не тільки прибутки будуть реінвестовані, але й інвестиції, пов'язані з роботою компанії, які також збільшуватимуться. У 2017 році власний капітал досліджуваного підприємства збільшився на 9 000 грн. Наступного року збільшення власного капіталу склало 889 тис. грн.

В таблиці 4 розглянемо динаміку позикових коштів підприємства.

Досліджуване підприємство протягом 2017–2019 років не використовувало довгострокові кредитні ресурси. Протягом періоду дослідження обсяг короткострокових зобов'язань комунального підприємства постійно падав, склавши у 2019 році 22 735 тис. грн., що позитивно позначається на поточній ліквідності.

Динаміку показників рентабельності підприємства розглянемо в таблиці 5.

Рентабельність активів досліджуваного комунального підприємства у 2017 році становила 1,33%, тобто підприємство отримало 1,33 копійки чистого прибутку на кожну гривню активів. На кожну вкладену гривню в актив підприємства у 2018 році отримано 0,87 копійок чистого прибутку. У 2019 році рентабельність активів комунального підприємства становила 0,91%.

Таблиця 2

Динаміка капіталу комунального підприємства за ознакою тривалості участі у діяльності, тис. грн.

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Відносне відхилення, %	
				2018 рік до 2017 року	2019 рік до 2018 року
Постійний капітал	1 565	2 453	2 159	56,74	-11,99
Мобільні зобов'язання	25 590	23 365	22 735	-8,69	-2,7

Джерело: розраховано авторами за фінансовою звітністю КП «Ромникумтепло» РМР

Таблиця 3

Динаміка показників власного капіталу комунального підприємства за 2017–2019 рр.

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Коефіцієнт розвитку підприємства за рахунок самофінансування господарської діяльності	9,68	-5,34	-0,12
Рентабельність власного капіталу, %	19,24	11,45	9,98
Оборотність власного капіталу	30,06	31,42	24,41
Приріст власного капіталу, тис. грн.	9	889	-295
Вартість власного капіталу згідно з прибутковим підходом	0,19	0,11	0,1

Джерело: розраховано авторами за фінансовою звітністю КП «Ромникумтепло» РМР

Таблиця 4

Динаміка позикових коштів підприємства, тис. грн.

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Короткострокові ресурси	25 590	23 365	22 735

Джерело: розраховано авторами за фінансовою звітністю КП «Ромнікомунтепло» РМР

Таблиця 5

Динаміка показників рентабельності підприємства, %

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Абсолютне відхилення, +, -		Відносне відхилення, %	
				2018 рік до 2017 року	2019 рік до 2018 року	2018 рік до 2017 року	2019 рік до 2018 року
Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком	1,33	0,87	0,91	-0,46	0,04	-34,54	4,46
Рентабельність власного капіталу	19,24	11,45	9,98	-7,79	-1,48	-40,47	-12,88
Рентабельність виробничих фондів	7,57	5,13	4,58	-2,44	-0,54	-32,24	-10,57
Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	0,64	0,36	0,41	-0,28	0,04	-43,05	12,1
Коефіцієнт реінвестування	9,68	-5,34	-0,12	-15,02	5,22	-155,2	-97,72
Коефіцієнт стійкості економічного зростання	1,86	-0,5	-0,01	-2,36	0,49	-126,98	-97,41
Період окупності капіталу, рік	75,39	115,16	110,24	39,77	-4,92	52,76	-4,27
Період окупності власного капіталу	5,2	8,73	10,02	3,53	1,29	67,99	14,79

Джерело: розраховано авторами за фінансовою звітністю КП «Ромнікомунтепло» РМР

Якщо припустити, що комунальне підприємство працює на рівні 2017 року, то капітал повернеться протягом 5,2 років. Якщо б комунальне підприємство діяло на рівні 2018 року, то його капітал був би амортизований через 8,73 років.

Висновки і пропозиції. Хороше фінансове становище, адекватне фінансове забезпечення та фінансова стабільність визначають можливості підтримки та розвитку конкурентоспроможності. Таким чином, існує три критерії фінансової підтримки розвитку конкурентоспроможності, а саме чистий дохід, чистий грошовий потік та хороший фінансовий стан. Вони показують, чи може компанія з поточним рів-

нем цих фінансових показників забезпечити розвиток конкурентоспроможності, тому під час визначення впливу фінансового забезпечення на розвиток конкурентоспроможності компанії слід враховувати всі елементи фінансового забезпечення, фінансового стану та фінансової стійкості компанії.

Перспективами подальших досліджень є питання фінансової підтримки сталого розвитку підприємства та його складових частин, виявлення чинників, що впливають на стан і розвиток підприємства. Крім того, побудова системи показників економічних показників підприємств може стати предметом подальших досліджень.

Список використаних джерел:

- Kucher O., Pokotytska N. Marketing management in the system of agricultural enterprises management. *Podilian bulletin: agriculture, engineering, economics*. 2016. P. 128–134. URL: <http://188.190.33.55:7980/jspui/bitstream/123456789/336/1/PB-25-15.pdf> (дата звернення: 26.03.2020).
- Kucher O. Problems of management and marketing in the enterprises activity of agriculture. *Scientific achievements in agricultural engineering agronomy and veterinary medicine*. 2017. Vol. 1. No. 1. P. 31–41. ISBN 978-83-65180-17-9. URL: <http://188.190.33.55:7980/jspui/bitstream/123456789/12/1/Problems%20of%20Management%20And%20Marketing%20In%20Theenterprises%20Activity%20of%20Agriculture.pdf> (дата звернення: 26.03.2020).
- Financial Condition of the Development of the Market of Renewable Energy Sources / O. Mandych, A. Mykytas, M. Melnyk, O. Girzheva, S. Kalinichenko. *Renewable Energy Sources: Engineering, Technology, Innovation. Springer Proceedings in Energy* / M. Wrybel, M. Jewiarz, A. Szlęk (eds). Springer, Cham. 2020. P. 939–951. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-13888-2_90#citeas (дата звернення: 28.03.2020).
- Melnyk M., Zabolotnyy S. Essence of the financial state of the enterprise. *Actual problems of agrarian economy: theory, practice, strategy*. 2017 P. 262–265. URL: <http://188.190.33.55:7980/jspui/bitstream/123456789/6916/1/120-123.pdf> (дата звернення: 29.03.2020).
- Zabolotnyy S., Melnyk M. The Financial Efficiency of Biogas Stations in Poland. *Renewable Energy Sources: Engineering, Technology, Innovation. Springer Proceedings in Energy* / K. Mudryk, S. Werle (eds). Springer, Cham. 2018. P. 83–93. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-72371-6_9 (дата звернення: 27.03.2020).
- Аналіз і оцінка ефективності функціонування підприємницьких структур (методичні вказівки) / за ред. О. Люткевич. Львів : Львівський банківський коледж Національного банку України, 2018. 33 с.
- Захарченко В., Счасна С. Систематизація методів оцінки фінансового стану підприємства. *Фінанси України*. № 1. 2005. С. 137–144.
- Мельник М. Моделювання та оцінка фінансового стану сільськогосподарських агроформувань України та Польщі. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 5(11). URL: <http://www.visnyk.zdia.zp.ua/5-11-2017> (дата звернення: 27.03.2020).
- Мельник М. Інноваційна привабливість України на основі “Global Innovation Index”. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 4(10). С. 123–128.

References:

- Kucher O., Pokotytska N. (2016). Marketing management in the system of agricultural enterprises management. *Podilian bulletin: agriculture, engineering, economics*, pp. 128–134. URL: <http://188.190.33.55:7980/jspui/bitstream/123456789/336/1/PB-25-15.pdf> (accessed 26 March 2020).
- Kucher O. (2017). Problems of management and marketing in the enterprises activity of agriculture. *SCIENTIFIC ACHIEVEMENTS IN AGRICULTURAL ENGINEERING AGRONOMY AND VETERINARY MEDICINE*. Vol. 1. No. 1,

- pp. 31–41. ISBN 978-83-65180-17-9. URL: <http://188.190.33.55:7980/jspui/bitstream/123456789/12/1/Problems%20of%20Management%20And%20Marketing%20In%20Theenterprises%20Activity%20Of%20Agriculture.pdf> (accessed 26 March 2020).
3. Mandych O., Mykytas A., Melnyk M., Girzheva O., Kalinichenko S. (2020). Financial Condition of the Development of the Market of Renewable Energy Sources. In: Wrybel M., Jewiarz M., Szłęk A. (eds) *Renewable Energy Sources: Engineering, Technology, Innovation*. Springer Proceedings in Energy. Springer, Cham, pp. 939–951. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-13888-2_90#citeas (accessed 28 March 2020).
  4. Melnyk M., Zabolotnyy S. (2017). Essence of the financial state of the enterprise. *Actual problems of agrarian economy: theory, practice, strategy*. 2017. P. 262–265. URL: <http://188.190.33.55:7980/jspui/bitstream/123456789/6916/1/120-123.pdf> (accessed 29 March 2020).
  5. Zabolotnyy S., Melnyk M. (2018). The Financial Efficiency of Biogas Stations in Poland. In: Mudryk K., Werle S. (eds) *Renewable Energy Sources: Engineering, Technology, Innovation*. Springer Proceedings in Energy. Springer, Cham, pp. 83–93. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-72371-6_9 (accessed 27 March 2020).
  6. Analysis and evaluation of efficiency of functioning of business structures (methodical instructions) / ed. O. Lyutkevych. Lviv Banking College of the National Bank of Ukraine. Lviv, 2018.
  7. Zakharchenko V., Shchasna S. Systematization of methods for assessing the financial condition of the enterprise. *Finance of Ukraine*, no. 1, 2005, pp. 137–144.
  8. Melnyk M. (2017). Modeling and estimation of financial condition of agricultural agroformations of Ukraine and Poland [Electronic resource] / M. Melnyk // *Economic Bulletin of the Zaporizhzhya State Engineering Academy*. – 2017. – Vip. 5(11). – Access mode: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=evzdia_2017_5\(1\)_36](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=evzdia_2017_5(1)_36) (accessed 26 March 2020).
  9. Melnyk M. (2017). Ukraine's innovation attractiveness based on the Global Innovation Index. *Economic Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*, vol. 4(10), pp. 123–128.

Мельник М. И.

Миченко Т. В.

Сумский национальный аграрный университет

СОСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМЫ ФИНАНСОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ КОММУНАЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Резюме

Сейчас в условиях жесткой рыночной конкуренции главным фактором устойчивого развития компании является оптимальное и стабильное финансовое обеспечение, согласно с которым предприятие находится в определенной уравновешенной системе развития, в которой те или другие предприятия, будь то сельскохозяйственные или коммунальные предприятия, эффективно распоряжаются собственными и привлеченными финансовыми ресурсами. Тематами для дальнейших исследований могут быть вопросы финансового обеспечения устойчивого развития компании и ее составляющих, а также выявление факторов, влияющих на состояние и развитие компании, в частности структуры системы экономико-финансовых показателей компании. В статье рассмотрены состояние и проблемы финансового обеспечения жилищно-коммунальных предприятий. Также обращено внимание на взаимозависимость между устойчивым развитием и финансовым обеспечением коммунальных предприятий. Подробно проанализированы теоретические аспекты финансирования коммунальных предприятий.

Ключевые слова: собственный капитал, финансовое обеспечение, предприятие, коммунальное предприятие, финансовое состояние, заемные финансовые ресурсы.

Melnyk Mariia

Michenko Tetiana

Sumy National Agrarian University

STATE AND PROBLEMS OF FINANCIAL SUPPORT MUNICIPAL ENTERPRISES

Summary

The environmental conditions in which modern enterprises operate are unstable, which is caused by both economic conditions and crisis phenomena in the economy as a whole. This, as well as fluctuations in the subsystems of the enterprises themselves, lead to a loss of profit, an increase in loss, resulting in not only extended but also simple reproduction and, as a consequence, reduced resistance to the conditions of production and economic activity. Therefore, the problem of enterprise sustainability remains one of the complex and significant ones. The current period of formation of financial resources has revealed a number of problems in the activity of public utilities at the macro and micro levels, which are reflected in their activities in general and financial aspects of activity, in particular. This puts a number of tasks ahead of the management of these enterprises that require immediate resolution. In particular, increasing the effectiveness of the business entity's task is to form and improve financial security, the functioning of which would enable sustainable development in the long term. In today's context, the value of financial security is changing qualitatively. It is transformed from a passive distributive mechanism of newly created value into the main regulator of economic activity of modern enterprises. In the conditions of market competition, the main factor of sustainable development of the enterprise is the optimal financial security, according to which the enterprise is in a dynamic system of equilibrium with a defined direction of development, in which the subjects of entrepreneurial activity effectively maneuver their own and attracted financial resources. The article investigates the state and problems of financial support of the utility. The interdependence of sustainable development with the financial support of enterprises is noted. Theoretical aspects of financial security are analyzed in detail. Despite the considerable amount of scientific research on the state and problems of financial support of enterprises, insufficient attention is paid to enterprises of communal ownership, so this research is relevant. The main purpose of this work is to evaluate the state and problems of financial support of enterprises and to develop proposals for its improvement in the current conditions.

Keywords: financial security, enterprise, communal enterprise, financial condition, borrowed financial resources, equity.